

Alfred Lutrzykowski
Uniwersytet Mikołaja Kopernika
Toruń

O. Cetwiński, *Sztuka dialogu. Wstęp do politologii humanistycznej*, Wydawnictwo Akademii Podlaskiej, Siedlce 2009, 235 s.

Tematyka recenzowanej pracy pozostaje w bezpośrednim związku z problematyką statusu metodologicznego i teoretycznego nauk o polityce oraz rozwoju politologii jako dziedziny badań naukowych i kształcenia akademickiego.

W polskiej literaturze naukowej nie ma ani jednoznaczności w rozumieniu i definiowaniu polityki, ani zgody, co do metodologicznych i teoretycznych podstaw refleksji nad rzeczywistością polityczną. Praca prof. Olgierda Cetwińskiego stanowi ważny głos w debacie poświęconej gromadzeniu wiedzy naukowej o polityce. Jest to książka znacząca nie tylko z punktu widzenia dyskursu naukowego. Autor w sposób przystępny i przekonujący wprowadza czytelnika w tajniki wiedzy o metodach i narzędziach poznawania zjawisk i procesów politycznych. Nie ukrywa przy tym swego rozczarowania stanem polskiej politologii, wskazując na wieloprzyczynowo uwarunkowane zaniedbania w prowadzeniu gruntownych badań, niedostatki w warstwie teoretycznej i metodologicznej, a nawet zdarzające się błędy warsztatowe.

Książka prof. Cetwińskiego adresowana jest nie tylko do osób profesjonalnie zajmujących się badaniami i dydaktyką w zakresie politologii. Rozważania w niej zawarte z pewnością skłonią do głębszej refleksji nad istotą i społecznymi funkcjami polityki także tych, którzy praktycznie uczestniczą w politycznych bataliach jako aktywiści partii i ugrupowań politycznych bądź jako „ludzie władzy”. Tym ostatnim szczególnie mocno należy rekomendować omawianą pracę.

Twórczą inspirację znajdują w niej adepci politologii, studenci rozmaitych kierunków studiów, którym w ramach zajęć programowych przybliżane są mechanizmy i zasady życia politycznego. Z pewnością książka ta ma walory wysokiej klasy podręcznika akademickiego i kompendium informującego o sposobach pojmowania „tego, co polityczne”. Autor nie skrywa przy tym swego naukowego i aksjologicznego *credo* – polityka jest sztuką dialogu i (pozytywnej) kooperacji; ma służyć poszukiwaniu wspólnego dobra; polityka nie może być jedynie manipulacją i wielowymiarową walką o zabezpieczenie partykularnych interesów (zob. *Zamiast wstępu*, s. 5).

Omawiana praca jest też potwierdzeniem potrzeby, ale i możliwości wielodyscyplinarnego podejścia w badaniach polityki i budowania naukowej

wiedzy o tym wymiarze życia społecznego. Autor kompetentnie odwołuje się do filozofii, historii myśli politycznej i doktryn politycznych, a także psychologii i socjologii. Dyskontując ustalenia tych dyscyplin, konstruuje zręby własnej, oryginalnej koncepcji politologii humanistycznej. Pierwsze dwa rozdziały (*Teoria polityki i filozofia polityki*, *Próchno i Moderna*) stanowią najbardziej wartościowy wkład Autora do refleksji nad stanem polskiej, europejskiej i światowej politologii oraz jej funkcji poznawczych i eksperjalno-pragmatycznych. Autor twórczo rozwija tu własne przemyślenia i propozycje formułowane we wcześniejszych publikacjach (*Teoria narracji politologicznej*, Warszawa–Zielona Góra 2002; *Filozofia politycznej praktyki*, Toruń 2003). Tym razem koncentruje się na bezkompromisowej rzecz można obronie hipotezy traktującej politologię jako dążenie do ukazywania „(...) ludzkiego oblicza polityki”.

Kolejne rozdziały zawierają analizę dorobku znaczących w nauce europejskiej i amerykańskiej autorów i szkół, których ustalenia z powodzeniem można dyskutować w badaniach nad polityką. U Dilthey'a – na przykład – poszukuje prof. Cetwiński idei, które „przybliżają nas do uchwycenia tego, co ma stanowić istotę myślenia humanistycznego, myślenia «rozumiejącego», swoistej alternatywy dla powszechnego w naukach przyrodniczych myślenia «wyjaśniającego» (s. 30). W koncepcji J. Dewey'a odnajduje opinię głoszącą, że funkcją filozofii polityki jest krytykowanie istniejących instytucji z perspektywy rozwoju człowieka i zmieniających się potrzeb oraz wskazanie tkwiących w przyszłości praktycznych możliwości zaspokajania obecnych potrzeb. Przy czym fundamentem demokracji jest wiara – jak to ujął Dewey – „w zdolności natury ludzkiej, w ludzką inteligencję oraz w moc doświadczenia, które dzieli się z innymi i które jest dziełem współpracy” (s. 56). U G. Simla znajduje tezę, według której celem gry politycznej jest zarówno pokonanie przeciwnika, jak i zachowanie samych reguł gry, a więc zachowanie wartości z najbardziej zobiektywizowanego piętra form życia społecznego, a więc z poziomu kulturowego (s. 61). Wreszcie u M. Heidegera wskazuje argumentację przeciwko wywodzącemu się z tzw. politycznego realizmu sposobowi ujmowania polityki w kategoriach władzy, wpływu i konfliktu, przy założeniu, że zasadniczym kryterium wyróżniającym politykę jest opozycja wyrażona za pomocą kategorii „wróg/przyjaciół” (zob. s. 128 i nast.).

Przeгляд koncepcji mogących stanowić inspirację dalszych poszukiwań zamyka omówienie teorii etnometodologicznych (s. 196 i nast.) oraz teorii emocji (s. 203 i nast.). Jako szczególnie obiecującą perspektywę badawczą Autor traktuje program opracowany w latach siedemdziesiątych ubiegłego wieku przez profesora Uniwersytetu Kalifornijskiego, J. Bergera (s. 222 i nast.).

Praca prof. Olgierda Cetwińskiego jest oryginalnym i nowatorskim ujęciem problematyki teoretycznej i metodologicznej nauk o polityce. Jest to analiza inspirująca do dalszych wnikliwych badań i budowania narzędzi metodologicznych oraz aparatu teoretycznego w poznawaniu rzeczywistości politycznej. Na tle pozycji podejmujących tę tematykę, istniejących w polskiej literaturze, praca ta mieści w niezbyt obszernym katalogu dzieł zdecydowanie wyróżniających się poziomem naukowym, głębią refleksji i odwagą sięgania do dorobku dyscyplin pokrewnych.